

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Prooemivm Sexti Psalmi Pœnitentialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

habitrari, nisi Apostolorum imitatores, cum Deo in caelesti regno perenniter mansuri? Omnes enim fideles, Apostolorum dicuntur filij; quia ab eis fuerunt in fide generati. Hinc namque ad Galatas Apostolus ait: *Filii mei, quos iterum parturio*. In eo quod dicit filios illic & non servos habituros, ostendit quod ad caeleste regnum aliquis pervenire non valeat, nisi prius vetustate abjecta, per novitatem vitæ filius fiat. Nam & ipsi quos servos vocat, Apostolorum filij fuerunt, veterem videlicet conversationem abdicantes, & in novitate vitæ per Christum ambulantes. Fuerunt igitur servi, fuerunt & filij: servi propter laborem operis, filij propter mutationem novitatis. Hinc est quod ex filiis Israel, qui ex Aegyptiaca servitute liberati sunt, & mare Rubrum prævio ductore Moysæ transierunt, nullus terram promissionis, exceptis duobus, intravit: sed filij eorum postea intraverunt, & patribus eorum repromissa divini largitatis beneficia acceperunt. Significabatur namque per hoc, quod ad promissam nobis aeternæ hereditatis terram nemo potest ascendere, nisi qui prius per amorem spiritus in novitate vitæ didicerit ambulare. Duo, Caleb videlicet & Josue, caput designant & corpus, Christum scilicet & Ecclesiam, qui soli ingrediuntur illam viventium terram. Quod verò ait: *[Semen eorum in seculum dirigitur]* electorum voluit opera intelligi, quæ tunc profectò diriguntur in seculum, cum omnia spectant ad Deum. Semen quippe suum nequaquam dirigit, qui ex operibus suis aliquid transitorium querit. Opera autem nostra idcirco, semen dicta sunt; quia sicut ex femine fructum colligimus, sic ex operibus nostris mercedem expectamus. Hinc namque Apostolus ait: *Quaecumque seminaverit homo, hæc & metet*. Qui enim in hac vita semen boni feminaverit operis, in futura fructum aeternæ consequetur remunerationis. Per seculum verò, illius beatæ vitæ intelligitur aeternitas, quæ quia per varias temporum mutationes nullatenus dividitur, unius seculi appellatione non inconvenienter signatur. In illud ergo seculum dirigamus semen nostrum, & cibum operemur non qui perit, sed qui permanet in aeternam vitam. Dum tempus habemus, operemur bonum: ut cum ad indeficientem vitæ illius beatitudinem pervenerimus, perpetuos fructus in caelo colligamus. Ille enim verè perpetuus est fructus, per quem perpetuò vivimus, & perenni panis & vini satietate gaudemus. Perpetuus, inquam, quia & mandando non minuitur, & vetustate non deterioratur.

PROOEMIUM SEXTI PSALMI
Pœnitentialis.

Inter innumeras & rutilantium operum & eminentium structurarum varietates, quibus templum Salomonicum adornatum fuit, hoc quoque fuisse describitur, quod quindecim gradibus ascendebatur. Quod quidem non casu vel sine causa factum credendum est. Salomon quippe caelestium scrutator secretorum, & divina receptaculum sapientiae, sic templum illud manufactum edidit, ut exinde templum aliud non manufactum signaret; quatenus ex corruptibili terrene domus aedificio, incorrupta caelestis templi quodam modo imaginaretur pulchritudo. Ad illud namque templum quod ex vis in caelo lapidibus construitur, non planâ aut spatiosâ pervenitur viâ, vel gressu ascenditur corporeo, sed processu fidei & charitatis ascensu. Hinc namque Propheta dicit: *Beatus vir cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit*. Dixit ascensiones in corde beati viri dispositas: & unde ascendere debeamus ostendit, cum ait: *In valle lacrymarum*. In ea namque exilij nostri damnationem deplangimus, & innumerabiles corruptionis humane

S. Greg. Tom. III.

A dessemus molestias. Quis enim immunis à molestiis? Hinc etenim Job dicit: *Si impius fuero, vana mihi est: si autem justus, non levabo caput, saturatus afflictione & miseria*. Et iterum: *Tentatio est vita hominis super terram*. Quia enim in hac vita omnia vidit esse plena laqueis & tentationibus, non in ea tentationes esse dixit, sed ipsam esse tentationem memoravit. Laboriosa enim est vita temporalis, levior fabulis, velocior cursore, instabilitate fluctuans, imbecillitate nutans: cuius habitatio in luteis domibus, immo ipsa in luto subsistens, cui nulla est fortitudo, nulla propositi constantia, nulla àurbationibus requies, nulla à laboribus reclinatio. Quis denique est quem non excruciet dolor, sollicitudo non urgeat, non sabruat timor? Risus stertum sequitur, gaudium tristitia comitatur: esuriei succedit saturitas, saturitatem iterum excludit esuries: in nocte dies optatur, in die nox quaeritur: in algore calor, in aestu refrigerium: ante cibum sulphiria, post cibum tribulatio: iræ indignationes excitant, & innumerabiles miseros homines mortis perturbant. Hæc est vallis, de qua sancti viri mentis affectibus indefinenter exire disponunt, & ad illud ineffabile bonum, ad illud inestimabile gaudium ascendere, quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Qui etsi corpore quidem inter homines esse videantur, animas tamen suas ad caelestia elevat; & illi puro & summo bono atque immortalis & perpetuo adherentes, temporalia & corruptibilia deserunt, & mundo superiores facti, in sinu divinæ contemplationis quiescunt. Ibi in illo caelesti templo cordis oculis Deum conspiciunt, immo & in eisdem templi structura ipsi quoque lapides sunt. Per quindecim verò illius templi gradus, spiritualis sanctorum signatur ascensus. Numerus enim iste in septem & octo dividitur, & ideo per eum gemina justorum vita signatur, activa videlicet, & contemplativa. Activa namque in mundo versatur, contemplativa verò ad caelestia erigitur. Quia verò septenario numero temporalis, octonario verò perpetua vita signatur, rectè per eosdem numeros & contemplativa vita exprimitur & activa. Hinc namque prædicti templi auctor Salomon Dominum exorans, ait: *Damibi Domine par-tes septem, necnon & octo*. Oprobatur enim regis dignitatis potentia præditus, ita sibi subditos populos regere, ut tamen contemplationis divinæ non defraudaretur perfectione. Ipsa namque officij administrativa necessitate contractus, cogebatur temporali actioni insistere, sed suavis eum contemplationis divinæ dulcedo reficiebat in mente. Potest etiam intelligi quod ille quindecim gradus ad illud divinæ illuminationis templum ascendit, qui sempiternæ virtutis Dei amore correptus, temporalibus, quæ per septenarium numerum designantur, gradatim contemptis, per scalas octo beatitudinum ad sublimia provehitur, donec Deus deorum in Sion mentis oculis videatur. *Sed videmus nunc*, sicut ait Apostolus, *per speculum in ænigmate*. Impossibile est enim ut quis lutei hujus corporis ergastulo inclusus, aut mortalis carnis circumseptus volutabro, ascendente super Cherubim, & super pennas ventorum volantem Deum conspiciat, vel quanta sit ejus potentia divinitatis agnoscat. Unde per Joannem dicitur: *Deum nemo vidit unquam*. Et Moysi Deum videre quaerenti, responsum est à Domino: *Non videbit me homo & vivet*. Quod si tanta claritas est solis, ut oculis in eum corporalibus non valeamus intendere; quanta est illius claritas qui fecit solem, ut eum possumus in hac qua sumus corruptione videre? Ipsum verò per speculum in ænigmate intueri, quod humili adventu sponsi accepit Ecclesia, illius aeternæ visionis signum est, & futuræ perfectionis imago, in qua non jam per fidem, sed per speciem ambulabimus, & revelata facie ipsam divinæ majestatis gloriæ irrever-

E e

beratis oculis conspiciemus. Quia ergo hi quinde- A
cim Psalmi quendam spiritalis ascensus continent
formam, recte sub eodem titulo omnes prænotati
sunt: ut sicut ad illud materiale templum per gra-
dus ascendebatur lapideos, ita cælestis illud templum
hæc nobis cantica præferant, per quæ in Deo exul-
tans anima, quasi per quosdam gradus ascendat.
Ascensuri ergo non corpore sed spiritu, non passi-
bus sed affectibus, hunc Psalmum decantemus, &
in eo studeamus Dei meditatione appropinquare,
dicentes cum Propheta.

EXPLANATIO SEXTI PSALMI
Pœnitentialis.

PSALM.
CXXIX.
v. 1

DE profundis clamavi ad te Domine: B
Domine exaudi vocem meam.

At tendat unusquisque in quo profundo jaceat,
& quàm longè à Deo perversè agens effectus sit.
Clamet ad eum toris viribus qui intuetur abyssos, &
sedet super Cherubim, donec de profundo tenebris
erutus, superno illustretur lumine, & claritate per-
fruaturn cognitionis divinæ. Clamavit Jonas ad
Deum de ventre ceti, de altitudine mari, de profun-
do inobedienciæ, & ad aures Dei oratio illius per-
venit: qui eum eruit à fluctibus, eripuit à bestia,
absolvit à culpa. Clamet & peccator, quem à Deo
recedentem cupiditatum tempestas contrivit, quem
malignus hostis absorbit, quem præsentis sæculi
fluctus involvit: agnoscat se esse in profundo, ut ad
Deum sua perveniat oratio. Quia verò Psalmus iste C
ad ascendentes pertinet, videamus qualiter ad Deum
justus de profundo clamet. Quomodo enim non
profundus est, qui ascensiones suas in corde suo dis-
posuit, qui intentionem cordis ad Deum dirigit,
qui laboris studium ad cælos attollit? Sed sciend-
um, quòd sancti viri eò se magis infirmos & abje-
ctos sentiunt, quòd per mentis desiderium erecti, vi-
cinius ad Deum accedunt. Tunc enim primùm mi-
seriam suam incipiunt perfectè cognoscere, cum Dei
præsentiam cæperint in corde sentire. Hinc est quòd
Abraham, qui colloquutionis divinæ gratiam meruit,
pulverem se esse & cinerem memorat, dicens: *Lo-
quar ad Dominum, cum sim pulvis & cinis.* Hinc
Gen. 18 d
Gen. 3 f
Jacob postquam Dominum vidit, nervo femoris e-
marcescente, uno pede claudicavit: quia profectò
debiles se esse & infirmos reputant, qui se ad viden-
dum Deum per studium sanctæ contemplationis le-
vant, Qui dum spem suam in carne ponere desinunt,
quasi unius cruris vires amittunt. Eoque assuefunt
cælesti dumtaxat desiderio inniti, quo senserint se à
spe rerum temporalium debilitari. Et quasi nervum
non habent in femore, dum non confidunt in car-
nali generatione. Omnia quæ sub celo sunt, vanita-
tem æstimant: & cum præsentis vitæ miseris plenos
se esse & obstitos circumquaque conspiciunt, quasi de
profundis ad Deum clamant. Magna profunditas
vita mortalis, in qua nihil est certum, nihil vitale,
nihil tutum, nihil tranquillum. Magna inquam pro-
funditas, in qua peccator obruitur, impius immergitur,
justus turbatur. Ideo namque clamat & dicit:
[*De profundis clamavi ad te Domine.*] In quo notan-
dum, quia non ait, clamo, sed clamavi. Habet in hoc
perseverantiæ documentum, ut si primò non exau-
diris, ab oratione non deficias, immo precibus & cla-
mori insistas. Vult Deus rogari, vult cogi, vult qua-
dam importunitate vinci. Ideo tibi dicit: *Regnum
Dei vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Esto ergo
sedulus in oratione, esto in precibus importunus, ca-
ve ne ab oratione deficias. Si dissimulat audire quem
rogas, esto raptor, ut regnum cælorum accipias: esto
violentus, ut vim etiam ipsis inferas cælis. Quid hac
rapina locupletius? Quid hac gloriosius violentia?
Bona violentia, qua Deus non offenditur, sed pla-

catur: proximus non leditur, sed juvatur: peccatum
minuitur, non multiplicatur. Bona inquam violentia,
qua non queritur lucrum citò perituro, sed regnum
acquiritur sine fine mansurum. Discant qui
res alienas divino postposito timore diripiunt, & ra-
pinis pauperum magis peccata cumulare, quàm lucra
augere non cessant, aliquid rapere quòd & veras sibi
vindictent divitias, & gloriam laudis perpetuæ ac-
quirant: ne in hoc quoque stultitiæ arguantur, si
cum possint pretiosa & æterna diripere, vilia solum
& transitoria videantur auferre. Inferant & ipsis cæ-
lis violentiam, & regnum cælorum quadam oratio-
nis vi rapiant. Sint in precibus importuni, ut ex lon-
go clamoris usu dicere possint: [*De profundis cla-
mavi ad te Domine, Domine exaudi vocem meam.*]
Nominis venerandi repetitio, precandi adauget af-
fectum. Movetur enim desiderium, si nomen quod
diligitur, replicatur. Videtur hic qui loquitur quam-
dam exauditionis causam prætere, cum se infi-
nuat clamasse, ut quasi jure debeat exaudiri, qui
dudum intulit clamori. Hanc & Apostoli causam
Domino dedisse leguntur, cum Chananaea rogante
dixerunt: *Dimitte eam: quia clamat post nos.* Ideo
namque à Domino exaudiri meruit, quia prima
Domini responsione repulsa, clamare nequaquam
cessavit. Fide quippe & dilectione accensa, à cla-
more non antea desistit, quàm optatam filiz salutem
acquisivit.

*Fiant aures tuæ intendentes in vocem depre-
cationis meæ.*

Ascendens iste majus aliquid rogare aggreditur, &
in ipsa etiam sua oratione ascendit, cum hoc à Deo
expostulat, ut quasi quodam modo aures inclinans
orationi suæ Deus intendat: ne fortè sit mora in ex-
auditione, si longè sint aures ab oratione. Viderur
enim quemdam divinæ miserationis præcipuum pre-
cari affectum, cum rogat eum quodam modo ad
audiendum affectari: ut cum vocem velit audire sup-
plicantis, opus non differat exercere miserationis, hu-
manæ in hoc sequens locutionis modum, quasi hu-
jusmodi Deus affectione indigeat, quem non effugit
cogitatio, non latet voluntas, dum ei nec intentio
silet, nec desiderium tacet. Nam dum potens quilibet
supplicantem aliquem audire negligit, quasi primo
aditu repulsus, exaudiri qui supplicat diffidit. Si
verò qui rogatur, primò libenter audire cæperit, &
aliis postpositis negotiis, verbis solummodo rogantis
intendere, continuo ille qui rogaturus advenit, qua-
dam concipit impetrandi fiduciam, & ipsa quodam-
modo spe animatus, suam liberius proloquitur cau-
sam. Magnum quippe bonæ voluntatis suæ domi-
nus illi dedit indicium, quum loquenti se præbuit
incunctanter intentum. Sic & nos cum dari nobis
veniam à Deo quarimus, & cælestis gratiæ vitalia
dona conferri, si nobis Deum præsentem aliquibus
suavitatis & dulcedinis suæ senserimus indicis, ad
ipsius desiderium studiosius animamur, super his
quæ cupimus adipiscendis aliquatenus certiores effe-
cti, cum ille quem anima nostra desiderat, deside-
rantibus nobis per misericordiam appropinquat. As-
cendens igitur iste, qui ad illius incorruptibilis celsi-
tudinem mentem levare proposuit, aures Dei depre-
cationi suæ intentas deposcit: ut quia oratio sua ad
Deum per rectæ studium intentionis dirigitur, circa
eum què rogat, velociter exaudiatur. Ascendenti au-
tem & provecto viro à Domino per Prophetam di-
citur: *Adhuc loquente te dicam: Ecce adsum.* Inter
orationem & deprecationem hoc interest: quia ora-
tio pro virtute perseverantiæ, deprecatio verò fit pro
peccatorum impunitate. Ideo qui ad celsitudinis ar-
cem ascendere contendit, dicit: [*Fiant aures tuæ
intendentes in vocem deprecationis meæ.*] Deprecatur
enim Deum ut peccatorum suorum obliviscatur,